

**FOLKFÖRSÖRJNINGS-
MINISTERIET**

Helsingfors,
den 15 januari 1940.
Cirkulär N:o 57.

Till arbetspliktsnämnderna.

**Angående: utseendet av odlingschefer för ledningen av
lantbruksproduktionskampanjen.**

Folkförsörjningsministeriet har redan tidigare, i sitt cirkulär av den 6 sistlidne december till folkförsörjningsnämnderna framlagt de allmänna riktlinjer, vilka böra iakttagas vid lantbruksproduktionskampanjen under instundande sommar. På samma gång framlades även några praktiska åtgärder, som borde vidtagas i saken. Sedan dess hava möjligheterna för import av livsmedel ytterligare minskats, varför lantbruksproduktionen bör inriktas därpå, att vi i fall av behov kunna komma tillrätta till och med enbart med i hemlandet producerade livsmedel. Då dessutom importen av många viktiga lantbruksförnödenheter nödtvunget måste inskränkas och även anskaffandet av tillräcklig arbetskraft för lantbruket kan bereda svårigheter, framgår härav, huru fordrande och samtidigt svår lantbruksproduktionskampanjen kommer att vara för nästa sommar. De viktigaste därvid framträdande uppgifterna, för vilka förberedelser redan nu måste träffas, äro följande:

1. Fastställandet av arealen för olika värtslag så att densamma motsvarar de av undantagsförhållandena betingade fordringarna.
2. Reserverandet av tillräckligt utsäde.

3. *Ett ändamålsenligt användande av gödsel-förråden och jordförbättringsmedel.*

4. *Organiseringen av användningen av den mänskliga arbetskraften, dragkraften och maskinerna.*

Dessa uppgifter erfordra under de nuvarande förhållandena på varje lägenhet en större planmässighet än förut samt likaså ett effektivt genomförande av planerna. I intetdera fallet kan man likväl förmoda att ens närmelsevis tillfredsställande resultat under alla omständigheter skola kunna nås utan detaljerad handledning och ofta torde dessutom direkt hjälp bli nödvändig. Just i dessa avseenden böra arbetspliktsnämnderna leda och stöda de enskilda lantbrukarna.

På grund av uppgiftens omfång — den berör ju hundratusentals lägenheter — kunde saken mest praktiskt skötas så, att för varje by eller annat område av lämplig storlek utses en person (härefter kallad odlingschef), vilken i enlighet med av folkförsörjningsministeriet utfärdade allmänna anvisningar någorlunda självständigt leder produktionskampanjen inom sitt område. En dylik rätt decentraliserad organisation synes nödvändig delvis därför, att endast på detta sätt en tillräcklig ansvarskänsla kan förväntas av den för uppdraget utsedda personen, men även delvis av den orsaken, att förhållandena kunna förändras så mycket i ett produktionsskede av avgörande betydelse, att odlingschefen bör självständigt få fatta nödiga beslut.

I flere kommuner har redan under det senaste året på förslag av försvarsministeriets krigsekonomiska avdelning utsetts särskilda arbetschefer samt senare allmänt den kommunala arbetschef, som förutsättes i arbetspliktslagen. På många orter voro dessa redan på hösten i tillfälle att effektivt deltaga i organiseringen av bl. a. plöjningsarbetena. I allmänhet torde väl de redan utsedda arbetscheferna vara lämpliga att fortfarande leda den lokala pro-

duktionskampanjen. Såframt i några kommuner arbetschefer ännu icke utsetts, eller, såsom ofta är fallet, deras verksamhetsområden äro allt för stora med tanke på innevarande års produktionskampanj eller om för uppdraget tidigare valts personer, vilka icke hava tillräckliga fäkkunskaper i lantbruksfrågor, borde nödiga kompletteringar nu ske. *Folkförsörjningsministeriet uppmanar även arbetspliktsnämnderna, som få i uppdrag att draga försorg om den lokala organiseringen och övervakningen av lantbruksproduktionskampanjen, att indela kommunerna i lämpliga områden samt att för kommunalfullmäktige nominera kandidater för utseendet av odlingschefer, vilka underlyda arbetspliktsnämnden samt den kommunala arbetschefen.* Storleken av det område, vilket i varje enskilt fall är lämpligt som verksamhetsfält för en person, beror självfallet av de lokala förhållandena samt även därav, i vilken utsträckning envar odlingschef för sina andra uppdrag kan offra tid för ifrågavarande ändamål. Ministeriet uppställer dock med beaktande av odlingschefens många krävande uppgifter den allmänna regeln, att verksamhetsområdena icke få vara alltför vidsträckta, i allmänhet åtminstone icke större än ett skoldistrikt. Såsom ett slags riktlinje torde man kunna anse, att odlingschefens verksamhetsområde kunde omfatta 300—500 ha åker, varvid den tidigare nämnda arealen skulle lämpa sig för småbruks-, den senare åter för storbruksområden.

Ett samvetsgrannt handhavande av odlingschefens såväl som av arbetschefens åligganden är naturligtvis synnerligen tungt och erfordrar mycket tid. Det oaktat uttalar ministeriet förhoppningen, att de mest kompetenta lokala krafterna måtte kunna fästas vid dessa uppgifter, samt att de utsedda personerna sköta sina krävande åligganden medvetna om deras betydelse för landets försvar och för hela folket. Såvitt möjligt borde sådana personer utses, vilkas inkallande till krigstjänst icke kan anses sannolikt (alltså icke sådana, som tillhöra reserven eller lantvärnets I kategori).

Ministeriet har ansett det nödvändigt att redan nu i korthet redogöra för odlingschefernas viktigaste uppgifter i lantbruksproduktionskampanjen för nästa sommar. Ministeriet meddelar även, att de allmänna instruktionsorganisationerna på lantbrukets område hava fått i uppdrag att i produktionskampanjens tjänst ställa sina för ändamålet lämpade och disponibla arbetskrafter. Dessa komma att på sätt som senare meddelas arbetspliktsnämnderna bl. a. anordna inom de olika kommunerna rådplägnings- tillfällen för medlemmarna i nämnderna, den kommunala arbetschefen och odlingscheferna samt att lämna ytterligare nödiga anvisningar.

Helsingfors, den 15 januari 1940.

Minister **R. v. Fieandt.**

Byråchef **J. Kaltio.**

Odlingschefens åligganden.

1. Bestämmandet av arealen för olika växtslag.

I det cirkulär, som folkförsörjningsministeriet den 6 sistlidne december utsände till folkförsörjningsdistrikten, folkförsörjningsnämnderna och lantbrukets instruktionsorganisationer, hava redan de allmänna synpunkter framlagts, vilka böra iakttagas, då odlingsplanerna för instundande vår uppgöras. Den ledande tanken var därvid, att en ökning i den mån det är möjligt borde eftersträvas i fråga om odlingsarealen för vårvete, korn, ärter och potatis, alltså för de odlingsväxter, vilkas avkastning direkt kan användas till människoföda och vilka i allmänhet giva den största mängden näringsmedel per hektar. Det är klart att det varken är möjligt eller ens ändamålsenligt att blint följa denna princip på ett sådant sätt, att ettvarit slag av dessa växter ökas på alla lägenheter, utan en ökning bör eftersträvas där, varest den har de största utsikterna att lyckas. Jordmånens beskaffenhet, odlingarnas växtkraft och årets gödslingar böra naturligtvis tagas i betraktande, då omfattningen av odlingen fastställles för de olika växtslagen. Just prövningen av dessa olika möjligheter, vilken bör utsträckas till varje enskild lägenhet, fordrar för att lyckas väl, av odlingschefen insikt i och erfarenhet av lantbruket samt kännedom om de lokala förhållandena.

I strävan att ernå en möjligast stor skörd nästa höst är det i många fall ändamålsenligt att minska trädesarealerna genom att beså dem med korn (helst någon tidig sort), ärter eller tidig potatis. Då den kreatursgödsel, som annars skulle användas för trädan, åtminstone delvis kunde givas åt dessa växter, kan genom detta förfarande av dem en god skörd emotes.

Vad rotfrukterna beträffar, vilka under gynnsamma förhållanden giva en stor och värdefull avkastning per

arealenhet, synes allmänna förutsättningar icke finnas att öka odlingen av desamma, så önskvärt det än vore. Bristen på konstgödsel samt mångenstädes synbarligen även på arbetskraft utgör nämligen ett hinder därför, liksom ock osäkerheten vid denna odling på sådana ställen, där odlingstekniken icke står på ett tillräckligt högt plan. Då dessa hinder däremot icke äro förhanden, borde man sträva till att bibehålla odlingsarealen för rotfrukter så stor som möjligt.

En särskild uppmärksamhet bör instundande vår ägnas den höstsäd, som övervintrat dåligt, vilket på grund av den ogynnsamma hösten kan förekomma i större omfattning än vanligt. I fall övervintringen någonstädes misslyckats i så hög grad att en skälig skörd synbarligen icke kan erhållas, böra dessa arealer upplöjas i vår och besås med andra växter. Jämsides med vårsåden kommer härvid särskilt potatis i fråga, vilken i allmänhet lyckas väl på vårplöjd jord och vilken även förmår tillgodogöra sig den vanligtvis rikliga gödsling, som givits höstsåden. Tillsynen av att inga odlingar lämnas inproduktiva under nästa sommar, erfordrar i många fall odlingschefens anvisningar och övervakning.

För att odlingschefen skall få en god allmän överblick av situationen inom sitt verksamhetsområde och varje odlingslägenhets ägare eller förvaltare om sin egen andel och åligganden i produktionskampanjen, är det nödvändigt att redan under vintern insamla nödiga uppgifter av varje odlingslägenhet och samtidigt fastställa odlingsarealen för de olika växtslagen under nästa sommar. Åtminstone följande uppgifter äro härvid av nöden: hela åkerarealen (vilken kan erhållas ur kommunens skattelängder), den areal, som senaste höst upplöjts för vårsåden, de senaste vår med olika växtslag besådda arealerna, samt de för höstsäd och vallar samt för träda reserverade arealerna. Dessutom böra utsädesförrådets storlek och beskaffenhet på varje lägenhet utredas samt möjligast detaljerat angivas den arbets- och dragkraft som står till förfogande för åkerbruket. På grundvalen av dessa uppgifter och med beak-

tande av de på saken inverkan de olika faktorerna uppgör odlingschefen i samråd med lägenheternas ägare eller förvaltare en odlingsplan för varje lägenhet för nästa sommar, varvid som huvudmål uppställs den tidigare omnämnda ökningen av odlingsarealerna för vårvete, korn, ärtor och potatis.

För ett systematiskt upptecknande av de förenämnda uppgifterna samt för att underlätta uppgörandet av odlings- och arbetsplanerna har ministeriet låtit trycka en särskild blankett till odlingschefernas bruk. På densamma upptagas uppgifterna för varje lägenhet skilt för sig och till sist böra de uppgifter, som röra hela verksamhetsområdet, kolumnvis hopräknas. Dessa förteckningar böra av odlingscheferna uppgöras i tvenne exemplar, det ena för eget behov, det andra för arbetspliktsnämnden, som redan på detta sätt kunna följa med odlingschefernas verksamhet och erhålla en allmän bild av produktionskampanjen i hela kommunen samt av nödiga förflyttningar av arbetskraft och andra åtgärder.

De ovan anförda åliggandena böra slutföras i god tid före vårsåddens början, helst redan under förloppet av mars månad. Härom såväl som om andra frågor i samband med produktionskampanjen komma instruktionsorganisationerna att i god tid muntligen giva ytterligare anvisningar till odlingscheferna.

2. Reserverandet av utsäde.

På samma gång som odlingschefen uppgör odlingsplanerna för nästa sommar, beräknar han utsädesbehovet för varje växtslag (rundligt taget) och antecknar i ett särskilt häfte de mängder som måste anskaffas. Om ett visst utsäde saknas på någon lägenhet i byn, bör man försöka anskaffa den behövliga mängden i möjligast god tid, helst av någon annan lägenhet i samma by eller åtminstone i samma kommun. I flere fall kan odlingschefen vara till hjälp även härvid. För den händelse att ett utsädesslag icke finnes i tillräckliga mängder i kommunen, böra folkförsörjnings-

nämnderna draga försorg om att de affärer inom kommunen, vilka arbeta i denna bransch, anskaffa de behövliga mängderna. En särskild uppmärksamhet bör odlingschefen ägna utsädesbehovet på de minsta lägenheterna, enär detta även under normala förhållanden ofta försummas.

Odlingscheferna böra också särskilt understryka betydelsen av att utsädet förvaras sakenligt, liksom naturligtvis även att till utsäde reserverade mängder under inga omständigheter säljas eller förbrukas i det egna hushållet. Särskilt bör i år lagringen av utsädespotatis samvetsgrant övervakas, då densamma på många ställen är osäkrare än vanligt till följd av under hösten inträffade frostsador.

3. Gödsselförråden och jordförbättringsmedlen.

Då tillgången på konstgödsel blir mindre än normalt, blir ett noggrannat tillvaratagande av kreatursgödseln och ändamålsenlig användning av densamma även viktigare än vanligt. Då hela uppmärksamheten bör riktas därpå, att den skörd, som nästa höst skall bärgas, blir möjligast riklig, är det med tanke härpå skäl att använda en större del av gödseln än förut för de växter, som sås på våren, enär en användning för trädan medför, att verkan först kommer till synes vid den skörd, som bärgas ett år senare. Särskilt borde potatis- och rotfruktsodlingarna på våren erhålla väl brunnen kreatursgödsel och även för vårsädsbruket förslår vid ett sådant förfarande kreatursgödseln i större utsträckning än vanligt.

Då användningen av konstgödsel blir mindre än vanligt, bör en ökad användning av kalk eftersträvas. Särskilt viktig vore även en rikligare användning av jordförbättringsmedel. Ehuru bristen på mänsklig arbetskraft och hästar i detta avseende medför stora svårigheter, borde alla möjligheter härför dock tillgodogöras.

Även vid lösandet av dessa uppgifter kunna odlingscheferna otvivelaktigt vara till stor nytta.

4. Frågan om arbetskraft.

Odlingschefernas viktigaste uppgift är dock frågan om arbetskraften för lantbruket.

Den svåraste sidan av saken är måhända dragkraftens ordnande, enär bristen därpå synbarligen är störst. Hästbeståndet är i vårt land även annars onormalt litet, och då en betydande del därav uttagits för försvarsväsendets räkning, är bristen på dragkraft synnerligen kännbar. På det att fältarbetena det oaktat måtte kunna utföras ordentligt och utan större förseningar, bör användningen av de kvarblivna hästarna liksom och av traktorerna fås ordnad på ett så ändamålsenligt sätt som möjligt. Detta gäller särskilt vårsåddsarbetena, vilka i avgörande grad äro beroende just av tillgången på dragkraft.

Att i landet för närvarande finnas ca 5,000 användbara traktorer underlättar kännbart lösningen av problemet om dragkraften. Förutsättningarna härför är likväl: 1) att tillräckligt bränn- och smörjolja står till förfogande, 2) att nödigt antal traktorförare finnas samt 3) att användningen av traktorerna planlagts så, att densamma blir möjligast effektiv.

Vad bränn- och smörjolja för traktorerna beträffar, är tillgången tryggad åtminstone för vårsådden. På förare råder däremot en stor brist, även om nya sådana skolades redan senaste höst. Odlingscheferna hava därför en synnerligen viktig uppgift i omsorgen om att för varje traktor tvenne förare finnas, av vilka åtminstone den ena även nöjaktigt är hemmastadd i traktorns skötsel. Vid ett sådant förfarande kunna traktorerna under den brådskaande arbetsperioden hållas så gott som oavbrutet i bruk.

Traktorernas arbetsprestationer bero till stor del därav, att arbetet är riktigt planlagt. Traktorerna borde i främsta rummet användas på sådana platser, där deras stora dragkraft bäst kommer till sin rätt. På avskilda små åkertäppor och korta tegar böra hästar användas även i det fall, att traktor finnes på gården. Härvid är det fördel-

aktigare med avseende på totalresultatet, att traktorn användes annorstädes på sådana odlingar, vilka väl lämpa sig för traktorbruk. En dylik organisation, vilken åtminstone i stora drag bör planläggas före sårningstiden, böra odlingscheferna genomföra möjligast självständigt.

Även den ändamålsenliga användningen av hästarna böra odlingscheferna i tid planlägga. Då han under vintern uppgör odlings- och arbetsplan för de olika lägenheterna, bör han även utröna, huruvida tillräckligt hästar finnes. Om så icke är fallet, bör odlingschefen utfinna den mest praktiska lösningen för bristens täckande antingen med tillhjälp av traktorer eller med hästar. En särskild uppmärksamhet bör ägnas småbruk, vilka blott hava en häst eller ingen alls. Odlingscheferna böra i samråd med ägarna planera, huru hästarna kunde sammanföras till arbetspar, och var desamma kunde användas, sedan de egna arbetena blivit utförda.

I detta sammanhang uppkommer den teoretiskt, men även praktiskt synnerligen viktiga frågan, huruvida arbetskrafterna på envar lägenhet i främsta rummet skola reserveras för de egna arbetena och först därefter tagas i anspråk på annat håll, eller om arbetena skola utföras någorlunda samtidigt inom ett visst verksamhetsområde. På det, att de lägenheter vilka måst avstå mer än vanligt folk och hästar till försvarsväsendet, icke måtte känna sig försatta i ett ogynnsammare läge än andra, torde det senare förfarandet vara att rekommendera. Men å andra sidan tala åter en mängd viktiga synpunkter för det förstnämnda. Den omständigheten att alla anse sig i främsta rummet berättigade och skyldiga att draga försorg om den egna gårdens angelägenheter, utgör en drivkraft, vilken icke får lämnas outnyttjad. Odlingscheferna komma också i övrigt vid ordnandet av arbetena att hava att avgöra svåra och på sätt och vis även ömtåliga frågor, och dessa vanskligheter skulle bli övermäktiga, om en fullständig utjämning skulle eftersträvas vid planläggningen av arbetskraftens användning. Å andra sidan är det likväl naturligt,

att arbetskraft i mån av behov förflyttas från sådana lägenheter, där sådan finnes rikligare till hjälp för dem, som lida stor brist därpå, och detta bör ske i så god tid, att att t. ex. sådden av något växtslag eller andra viktigare lantbruksarbeten icke ens på de sistnämnda lägenheterna komme att avsevärt försenas. Huru härvid i de enskilda fallen bör förfaras, är naturligtvis beroende av odlingschefens prövning.

Odlingschefens åligganden böra dock icke inskränka sig enbart därtill, att arbetskraften på det egna området blir möjligast effektivt utnyttjad, utan bör han även draga försorg om förflyttningen av nödig arbetskraft inom de olika områdena i samma kommun eller mellan olika kommuner, även om dessa förflyttningar i regeln ske på arbetspliktsnämndens försorg. För att de fall, då förflyttning av arbetskraft verkligen är på sin plats och nödvändig, måtte klart fastställas, erfordras den tidigare nämnda odlings- och arbetskraftsstatistiken för varje lägenhet. Då sammandragen göras för envar odlingschefs område å ena sidan av de olika växtslagens odlingsomfång, å andra sidan av den människo-, häst- och traktorkraft, som står till buds, kan på detta sätt de fall bestämmas, då förflyttning av arbetskraft är på sin plats, och likaså planerna härför uppgöras i tid. I främsta rummet kommer i fråga förflyttningen av överflödiga traktorer till sådana platser, där bristen på dragkraft är störst, samt under skördetiden förflyttningen av „arbetskolonner”, vilka bildas bland de evakuerade och i befolkningscentra. Handläggningen av alla dessa angelägenheter innebär för odlingschefen en mängd ansvarsfyllda uppgifter.

Då arbetskraft förflyttas från en lägenhet till en annan, uppkommer även frågan om den ersättning, som därvid bör erläggas. Ministeriet anser, att för traktorarbete i allmänhet bör betalas gängse pris, ca 30—40 mk i timmen. För människo- och hästarbeten borde en möjligast skälig ersättning fastställas och i de fall, då någon lägenhet råkat i en särskilt svår ställning på grund av att den måst avstå

arbetskraft till försvarsväsendet, borde man sträva till att med gemensamma krafter lämna arbetshjälpen helt och hållet gratis. Odlingsschefen bör även draga försorg om ett rättvist ordnande av dessa frågor.

Till användningen av arbetskraften ansluter sig även omsorgen om lantbruksmaskinerna. Till all lycka är vårt bestånd av lantbruksmaskiner tack vare de rikliga förnyelserna under de senaste åren i allmänhet i ett tillfredsställande skick. Det oaktat böra odlingsscheferna understryka vikten av att alla maskiner i tid undersökas och att nödiga reparationer utan dröjsmål utföras. Desto större skäl föreligger härför genom att även på detta område brist kan yppa sig på fackmän, förnödenheter och reservdelar.

Till sist uppräknas i korthet odlingsschefernas viktigaste uppgifter i lantbruksproduktionskampanjen.

1. *Insamlandet av uppgifter över de odlade arealerna och arbetskraften.*
2. *Fastställandet av arealen för de olika växtslagen.*
3. *Beräklandet av utsädesbehovet.*
4. *Anskaffningen av felande utsäde.*
5. *Försorgen om utsädets förvaring.*
6. *Uppgörandet av gödslingsplaner.*
7. *Uppgörandet av en allmän arbetsplan för verksamhetsområdet.*
8. *Försorgen om maskinreparationer.*
9. *Utbildningen av reservförare för traktorerna.*
10. *Planläggningen av användningen av traktorer och hästar.*
11. *Planläggningen av användningen av den mänskliga arbetskraften.*
12. *Fastställandet av ersättningen för arbetshjälp.*